

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΤΕΡΩΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΙΣ ΑΥΤΟΝ ΑΠΟΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΟΝ

Ἐν τῷ Παραρτήματι τοῦ ΙΓ' τόμου τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κων-
σταντινουπόλεως (σελ. 85) ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Mordtmann βυζαντιανὸν μολυ-
βδόβουλλον, προερχόμενον ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συλλογῆς, φέρον ἐπὶ μὲν τῆς
ἐμπροσθίας ὄψεως σταυροειδὲς μονογράφημα, ἀναλυόμενον εἰς **Θεοτόκε**
βοήθει, ἔχον ἐν ταῖς γωνίαις τῶν σκελῶν τέσσαρας μικροὺς σταυροὺς, ἐπὶ
δὲ τῆς ὀπισθίας τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν:

Η Γ Ο
Ι Ω Ρ' Σ Π' Σ
Σ Τ Ρ Α Τ Ι Γ'
Μ Α Κ Ε Δ'

[Γρ]ηγο-
[ρ]ίφ β(ασιλιζῶ) σπ(αθαρίφ) καὶ
στοατ(ῶ)
Μακεδονί(α)ς 1)

Τὸ μολυβδόβουλλον τοῦτο ὁ Mordtmann τάσσει χρονολογικῶς εἰς τὴν
ἐποχὴν Λεόντος Ε' τοῦ Δομενίου (813—820) καὶ κομίζει ὅτι ὅπως ἀνήκει
εἰς τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Λεόντος Γρηγόριον, τὸν ἐπιλεγόμενον Πτερωτόν, ὅστις
κατὰ τὴν βασιλείαν τοῦ θείου αὐτοῦ κατέσχετο πολλὰ ἀνώτατα στρατιωτικὰ
ἀξιώματα.

Μετὰ τὴν τραγικὴν δολοφονίαν Λεόντος τοῦ Ε', ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν
Μιχαὴλ Β', ὁ Τραυλός, προσηνέχθη κατ' ἀρχὰς λίαν ἐπεικῶς πρὸς τὸν
Γρηγόριον Πτερωτόν, ἀφήσας αὐτὸν εἰς τὴν στρατιωτικὴν θέσιν ἣν κατεῖ-
χεν. Οὗτος ὅμως δὲν ἔπαυσε μνησικακῶν καὶ τρέφων ἄσπονδον μῖσος
κατὰ τοῦ βασιλέως Μιχαήλ, ἀναγκάσας αὐτὸν νὰ τὸν ἐξορίσῃ εἰς τὴν νῆσον
Σκυῦρον, ὅπου ἔμεινε μέχρι τοῦ 822. Κατὰ τὴν ἐκτραγείσαν κατὰ τὸ ἔτος
τοῦτο μεγάλῃν στάσιν τοῦ στρατηγοῦ Θωμᾶ, ὁ Γρηγόριος Πτερωτὸς κατέ-
φυγε πρὸς αὐτόν, ζητήσας νὰ συμμετάσχη εἰς τὸν κατὰ τοῦ βασιλέως
Μιχαὴλ ἀγῶνα, διὰ νὰ ἐκδικήσῃ τὸν θάνατον τοῦ θείου αὐτοῦ Λεόντος. Ὁ
στρατηγὸς Θωμᾶς, ἀναγνωρίζων τὴν στρατιωτικὴν αὐτοῦ ἐμπειρίαν, κατέ-
στησεν ἀρχηγὸν σώματος δεκακισχιλίων ἀνδρῶν καὶ ἀπέστειλε εἰς Θράκην,
ὡς πρωτοπορεῖαν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, ἃς συνεκέντρουν διὰ τὴν πο-
λιορκίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

1) Ὡς γνωστόν, τὸ Θέμα Μακεδονίας περιελάμβανε τὸ πλεῖστον τῆς Θράκης,
περιβάλλον πανταχόθεν, ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου.
τὸ κατὰ πολὺ μικρότερον Θέμα τῆς Θράκης.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ μακροῦ καὶ περιπετειώδους ἀγῶνος πρὸς τὸν βασιλέα Μιχαήλ, ὁ Γρηγόριος Πτερωτὸς παρέμεινεν εἰς τῶν κυριωτέρων συνεργατῶν τοῦ στρατηγοῦ Θωμᾶ, ἀγωνισθεὶς ἐκθύμως πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὰς γενομένας ἐπιχειρήσεις διὰ τὴν ἄλωσιν αὐτῆς. "Όταν ὁμως εἶδεν ὅτι αἱ κατ' ἐπανάληψιν ἔφοδοι κατὰ τῆς Πόλεως ἀπέτυχον καὶ προησιάνθη τὸ ἀτυχὲς τέλος τῆς στάσεως, ἐζήτησε ν' ἀποχωρισθῇ ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Θωμᾶ μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν στρατιωτικοῦ σώματος καὶ πρὸς τοῦτο κατέλαβεν ὀχυρὸν τινα λόφον ὀπισθεν τοῦ στρατοπέδου τῶν πολιορκητῶν. Ὁ στρατηγὸς Θωμᾶς κατενόησεν ἐκ τῆς κινήσεως ταύτης τοῦ Γρηγορίου Πτερωτοῦ, ὅτι οὗτος ἐσκόπει νὰ στραφῇ κατ' αὐτοῦ, συνενόμεινος μετὰ τοῦ βασιλέως Μιχαήλ καί, προλαμβάνων τὸν κίνδυνον, προσέβαλε μεμονωμένον τὸν Πτερωτὸν καὶ ἐνίκησε κατὰ κράτος, πεσόντα καὶ αὐτὸν ἐν τῇ μάχῃ, τὸ ἔαρ τοῦ 823.

Ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἀνωτέρω μολυβδοβούλλου ὑπὸ τοῦ Mordtmann εἰς Γρηγόριον τὸν Πτερωτόν, δὲν φαίνεται εἰς ἡμᾶς ἀκριβής, διότι ἡ τεχνοτροπία αὐτοῦ δὲν συμφωνεῖ πρὸς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἔζησεν οὗτος,

Ἡ κατηγορία εἰς ἣν ἀνήκει τὸ μολυβδοβούλλον τοῦ στρατηγοῦ Μακεδονίας Γρηγορίου εἶναι μία τῶν μεγίστων τῆς βυζαντινῆς συλλογολογίας, χρονολογικῶς τασσομένη εἰς τὴν ὀγδόην καὶ ἐννιάτην ἑκατονταετηρίδα, ἀποτελεῖ δ' ἐξ ἑνὸς ἄλλου παλαιότερου κατηγόριου, ἐν ᾧ τὰ μολυβδοβούλλα φέρονται ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὀψως σταυροειδὲς μονογράφημα ἀναλυόμενον εἰς **Κύριε ἢ Θεοτόκε βοήθει** καὶ ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὁμοίως σταυροειδὲς μονογράφημα ἀναλυόμενον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κτήτορος τοῦ μολυβδοβούλλου, ἔχον ἐνίοτε εἰς τὰς γωνίας τῶν σκελῶν ἐπιγραφὴν δηλοῦσαν τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ.

Ἡ κατηγορία αὕτη τάσσεται χρονολογικῶς εἰς τὴν ἐβδόμην ἑκατονταετηρίδα ἢ τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς ὀγδόης. Ὡσαύτως εἰς τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς ὀγδόης ἀνήκουσι τὰ μολυβδόβούλλα τὰ φέροντα τὸ αὐτὸ σταυροειδὲς μονογράφημα ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὀψως, ἔχον ἐνίοτε εἰς τὰς γωνίας τῶν σκελῶν τέσσαρας μικροὺς σταυροὺς καὶ ἐπὶ τῆς ὀπισθίας, ἀντὶ τοῦ μονογραφήματος ἐπιγραφὴν ἀναγράφουσιν τὸ ὄνομα καὶ ἐν ἡ πλείονα ἀξιώματα τοῦ κτήτορος τοῦ μολυβδοβούλλου. Βραδύτερον εἰς τὰς γωνίας τῶν σκελῶν τοῦ σταυροειδοῦς μονογραφήματος **Κύριε ἢ Θεοτόκε βοήθει** τίθενται αἱ λέξεις **τῷ σῷ δούλῳ**, ἀπὸ τῶν μέσων περίπου τῆς ὀγδόης καὶ καθ' ὅλην τὴν ἐννάτην ἑκατονταετηρίδα.

Τὸ ἀνωτέρω μολυβδόβούλλον τοῦ στρατηγοῦ Μακεδονίας Γρηγορίου φέρει τέσσαρας μικροὺς σταυροὺς εἰς τὰς γωνίας τῶν σκελῶν τοῦ σταυροειδοῦς μονογραφήματος ἀντὶ τῶν λέξεων **τῷ σῷ δούλῳ** καὶ δύναται νὰ ταχθῇ εἰς τὰ παλαιότερα ὑποδείγματα τῆς κατηγορίας ἥτοι εἰς τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος. Εἶναι ἐπομένως πολὺ προγενέστερον τῶν ἀρχῶν τῆς ἐννάτης ἑκατονταετηρίδος, ἐποχῆς καθ' ἣν ἐμφανίζονται